

Josef Novák, OK2BK, slaví 90 let

Motto: Vrchol štěstí – mít el. – R. přátele a příležitost k uplatnění.

Doba sadby

Bylo mi 15 roků. Moje, až hysterická touha k el. hrátkám – rozhodla. Poflakování v nudném prostředí školy; pocit jalovosti vyučování a tomu odpovídající známky na vysvědčení – to musí skončit!

Nedokázal jsem přesvědčit v místní (v Žatci) velké radioopravně – aby mě i bezplatně přijali (na praxi) – a nechali mě zadarmo alespoň vytírat podlahu, uklízet dílnu - vynášet smetí, neuměl jsem jednat, ani jsem nevzbudil „nějakou“ pozornost a zájem o mě. Ale situace se změnila a bylo to pro můj další, celý život velké poučení. **Musíš najít člověka který „ví“ a pomůže.**

V den mých patnáctých narozenin – v červenci 1949 – mě v Praze vodil vzácný pán – major ve výslužbě – Fr. Janda k elektro firmám, k závodům TESLA n.p. s prosbou o přijetí na praxi.

Asi mé potlačované slzy po dalším - opětovném odmítnutí – nezájmu – u jednoho člověka v závodě TESLA Hloubětín se projevila alespoň snaha pomoci – a doporučil nám – abych ještě navštívil závod TESLA ve Vrchlabí – že tam snad – atd.

Zde se projevila u majora v.v. veliká životní moudrost. Mým jménem (a krásným písmem!) sepsal „poníženou suppliku“. Nechyběly zde mé závazky o spolehlivosti – vděčnosti – pracovitosti, atd. Ta síla „prosby – žádosti“ dokázala zapůsobit; a jel jsem se na vyzvání - do Vrchlabí představit.

V září 1949 jsem vstoupil do vysněného světa: Intenzivní el. technický odér byl pro mě svým účinkem až omračující! Přímo jsem jej hltal... Vedoucí konstrukčního oddělení, pan Wild, mě představil, ukázal na prázdné rýsovací prkno; někdo mi podal bílý plášť. Měl jsem uloženo několik povinností. Pro všechny zabezpečovat svačiny – v této práci jsem překvapil – hlady nikdo nezemřel. Paní Alenka Deutschová mi zapůjčila vzácné značkové rýsovací pero „DIAMONKU“ a tubu s kvalitní tuší „Pelikán“. Jenže já neuměl pero ani držet, a neuměl jsem ani technicky psát. Dostával jsem ke kopírování (podložené) dokonalé – krásné výkresy. V roce 1952 jsem chrlil – překresloval německé válečné výkresy pro urychlenou obnovu výroby (milion kusů) elektronek RV12P2000. V armádě byla stále v provozu kořistní, inkurantní technika osazená právě těmito typy.

K mé praxi jsem měl naprostou podporu. **Poznal jsem všechna pracoviště**, od postupových lisů, kde se z niklových pásů lisovaly a současně tvarovaly „anody“ elektronek; montážní pásy, desetikilowattový vysílač pro vysokofrekvenční ohřev elektronek na čerpacích karuselech s difuzními vývěvami a zatavení „systému vakua“ plamenem – natavením čerpacích trubiček v patice elektronky. Následně se na patice elektronek - zalisováním osazovaly Al objímky s klíčovým výlisem (řady elektronek EF, EBL, UBL). Každý elektronka byla kontrolována el. měřením; k tomu byly projektovány přístroje – měřicí stoly – i poloautomatické (patentované) karuselové – od pana Vladimíra Wilda. V konstrukci jsem byl většinou jediný kreslič a tak jsem poznal většinu el. přístrojů a el. měřících aparatur. Vždy byl nablízku ochotný specialista který vysvětlil – poradil – naučil. Byla to dokonalá škola, zbavená vší „vaty“.

V Tesle byl založen radioklub OK1OVR; ale fyzicky neexistoval. Pod touto značkou se vysílalo z bytů. Byl to risk amatérů, kterým byla odebrána koncese. Trestným činem bylo i jen neoprávněné přechovávání součástek k vysílací technice. Prvé vysílací CW zařízení – operátorské pracoviště - jsem poznal v bytě Jiřího Deutsche - OK1TM. Byl jsem členem ČAV (později ČRK) a dostával klubový časopis KRÁTKÉ VLNY. V roce 1950 jsem na hoře ŽALÝ – nad Vrchlabím poznal POLNÍ DEN. Na spojení (56 MHz; 0,6 W/fone) se stanicí na Šumavě se nedá zapomenout.

Doba klíčení

V roce 1951 jsem přijal nabídku studovat radiotelegrafii v armádě. K tomu byl potřebný souhlas rodičů, ještě jsem nebyl plnoletý; - žádný problém. Po pěti letech, v roce 1956, jsem převzal funkci s odpovědností za rádiové spoje u radiotechnického pluku (velitelství v Žatci na letišti).

Pluk měl sestavu radiolokačních uzlů a rot v západní polovině Čech, na východě vymezenou hranicí od Nýrska až po Děčín, včetně Prahy (Zdiby). Do sestavy pluku v té době patřily dvě roty (Žatec a Dobřany – major Fejfar) a přes dvacet vidových hlásek podél státní hranice, většinou v zakázaném „hraničním pásmu“. U pluku bylo v pohotovosti přes 30 KV radiových spojů, všechny s telegrafním provozem. Vidové hlásky byly vybaveny radiovými stanicemi

RM31 CW/5 W. Ostatní KV spoje – s nadřízeným velitelstvím PVOS a s vlastními RL jednotkami pluku (cca 7 – při cvičení až 10) bylo dokonale vybaveno lodními vysílači TESLA - KUV 020 (200 W/CW) a přijímači LAMBDA 5, ale bez kalibrátorů k cejchování stupnic! Přízemním šířením žádný spoj nemohl pracovat – výkony vysílačů a konstrukce antén to neumožňovaly. Rádiové spojení – pokud nebylo nastaveno na šíření odrazem v ionosféře bylo nefunkční. Ale to se podařilo; prvý širokopásmový KV dipól byl instalován u Radiotechnické roty v Aši. Dipóly měly symetrický 600 Ω vstup.

Doba vegetace

Na podzim – v roce 1958 jsem byl převelen do Poddůstojnické školy (PŠ) s odpovědností za výcvik „ČVO 632“ – RADIOTELEGRAFISTA. (ČVO = číslo voj. odbornosti; u spoj. vojska vždy začínalo číslem 6).

Výcvik (výuku, ověřování dovedností) vše prováděli poddůstojníci základní voj. služby. V té době Okresní vojenská správa prostřednictvím Svazarmu plnily nový úkol: „Předvojenskou přípravu branců“. V Chomutově měla výcvik branců – radistů metodicky i materiálně zabezpečit naše PŠ. Byl to úkol po všech stránkách zajímavý, dosud bez zkušeností. V prosinci si od nás všichni branci odnesli zapůjčené telegrafní klíče, bzučáky a sluchátka. V učebně Svazarmu pak cvičili „příjem morze“ a vše co bylo stanoveno v osnovách. My, PŠ, jsme svůj podíl zvládli, i s pochvalou. Pro mne to byla nová zkušenost: samostatná výuka „klíčování“, vyžadující i stovku hodin.

Přesazení

Velitelství Letectva a PVOS (7. Armáda) po provedených reorganizacích u Radiotechnického vojska zřídilo v roce 1961 ve Zvolenu „Výcvikové středisko – poddůstojnickou školu VSOR“. (Zkratka VSOR se váže k původnímu charakteru školského útvaru – „VÝCVIKOVÉ STŘEDISKO OPERÁTORŮ RADIOLOKÁTORŮ“. Sídliho v Popradě. Po přemístění do Zvolenu bylo rozšířeno celkem pro 4 odbornosti, jednou z nich byla i školní rota k výcviku „Velitelů KV a VKV radiových stanic v osádkách Vidových hlásek systému PVOS“. Výuka byla stanovena na dobu 10 měsíců. Nabízené zařazení – přemístění do Zvolenu jsem neodmítnul a 28. prosince 1961 jsem s rodinou přistál na Sliachi. Výuku jsem zabezpečoval po technické stránce, přetížené regály se prohýbaly pod radiovými stanicemi ASTRA (R109d) i pod desítkami kompletů radiových stanic RM31P.

Doba zraní

Velení VSOR na červen 1963 – v závěru školního roku - naplánovalo pro rotu „velitelů vidových hlásek“ praktické cvičení. Byly sestaveny šestičlenné osádky; v každé byli dva radisté s RM31P. Kolem Zvolena a Bánské Bystrice byla vybudována desítka polních vidových stanišť. V samotném objektu VSOR bylo zřízeno „velitelské stanoviště roty“; s přijímacím a vysílacím střediskem (R4 a RM31A). Ve stanovené době „pohotovosti“ hlásek a první prověrky radiového spojení to nemohlo dopadnout jinak – než totálním propadem. Radisté nebyli připraveni k tak komplexnímu úkolu – neměli praxi ve zřizování stanic, instalaci antén. Ostrý začátek cvičení - činnost hlásek byl určen na druhý den dopoledne. Mým úkolem bylo sledovat a hodnotit na VS rotu radiový provoz – spojení s hláskami. Mimo rádia – žádné jiné spojení (VKV; telefonní – linkové) hlásky neměly.

Zoufalství

Večer jsem přesvědčil řidiče od Náčelníka VSOR s T603 k černé noční jízdě po „hláskách“. Operace skončila neprozrazená, všechny radiové stanice byly přezkoušeny a zanechány poučeným obsluhám v provozuschopném stavu, včetně anténních systémů. Tři stanice pracovaly z větších vzdáleností a výhradně „odrazem“; zbývající stanice – s výhodnou polohou v terénu – pracovaly s přízemním šířením. Nadopován Fenmetrazinem jsem cvičení přežil.

Podal jsem si žádost o přemístění – pryč od VSOR. O zrušení VSOR (jeho rozmetáním) jsem se dozvěděl z jara 1964, ale již v Ostravě.

Přesedám

U 77. plrp (1963) mám opět tradiční práci – „patronát nad veškerými KV a VKV spoji“, včetně výcviku radistů R118BM (CW); radiodálnopisců (D302) a VKV „směrařů“ RDS66 i techniky a obsluh jedné stanice R824 s původním určením k leteckému provozu. Ještě v roce 1963 se zde setkávám s **Tomášem Mikeskou**, mistrem republiky v rychlotelegrafii. S jeho pomocí v roce 1965 ověřuji KV spojení „za jízdy“. V roce 1968 ke Spoj. rotě nastoupil radiový profesionál

Leoš Psoška. Po vybavení – rozšíření provozních kanálů u RDS66 moderními soupravami nosné telefonie (SNT) a STT – soubory tónové telegrafie k šifrovému spojení se složitost komplexního - vzájemného propojení stala pro osádky stanic nezvladatelná. Našlo se řešení – celý řetězec přístrojů byl na blokovém schématu doplněn měřicími místy (přepínáním měřicích přístrojů). Tím byly kontrolovány jak hovorové, tak telegrafní (dálnopisné) kanály. A bylo po problému. Spojovací náčelník divize (plk. Havlíček) situaci ocenil a poslal k nám „do kurzu“ k dalšímu výcviku desítky cizích osádek od divizních útvarů.

Bod startu

Kolega – **Zdeněk Paulů** (RL specialista – maturity na třech el. PŠ) mě požádal o získání klubovní koncese; že si není jistý u zkoušky. Vysílal by tak pod značkou klubu. V květnu 1966 jsme oba měli vlastní koncese a ještě k tomu klubovní (OK2KYI).

Lavina

Náš pluk měl i dvě spojovací roty – jednu orientovanou na KV spoje až do 30 MHz (Spojovací rota), druhou „VKV – směrovou“ - Kabelosměrovou rotu. Informace o licenci –

klubové koncesi mezi vojsky způsobila takřka přes noc převrat v jejich laxnosti. Bez našeho vědomí kluci ilegálně (bez evidovaného staničního deníku) tajně „pracovali“, počty KV QSO šly do stovek. Když mi spisovna předala neznámý balíček s došlými QSL, tak mi zatrnulo! To bylo o ústa – Ó bože! U útvaru se vybavila dvě pracoviště pro provoz. KV v Polance n/Odrou (dnes „Detenční ústav“); a druhé, VKV, přímo v objektu štábu pluku mělo i vlastní domek. Provoz na KV po příchodu **Oldřicha Burgera** přímo explodoval. Prostor byl zadrátován anténami. Ze zlatých Oldřichových rukou se klub jako šestá RTTY stanice předvedl v republice. Pro úspěch v armádní soutěži TELEGRAFNÍ LIGA! K vysílači R118BM byl instalován půlmetrákový přijímač R250 s promítací stupnicí a rozlišením 1 kHz. Pracovalo se na jednom užším KV kmitočtu (kolem 4 MHz). Na střed tohoto pásma byl k vysílači instalován a měřením seřízen do rezonance horizontální dipól. Závod jsme vyhráli.

Z obou „klubů“ KV a VKV, si mnozí kluci v civilu opatřili koncese a dodnes „pracují“ – a i se ozvou. R-Kluby u pluku pracovaly každý deset roků. V roce 1976 jsem od PVOS přešel k Vojenskému odboru ministerstva školství a nastoupil na Spojovací oddělení Vojenské katedry VŠB-TUO. Klubovou techniku převezly tři nákladní PV3S do vysokoškolského R-klubu (OK2KQM) založeného zde asi před 4 roky přítelem Oldou Burgerem.

13 let jsem u vás sloužil

Spojovací oddělení VK mělo ve výcviku radiotelegrafistů při stávající metodice výuky nespelnitelné úkoly. Studenti – cvičení pro funkce velitelů rádiových čet měli mít úroveň minimálně 3. třídy. Jediný způsob jak stav změnit k lepšímu byl právě v metodice. Přednášky z výuky zmizely, cvičilo se prakticky. Učivo pro paměť měli studenti ve skriptech. Ke každé technice (rádiové stanice a telefonním přístrojům) měli studenti popisy a postupy k obsluze. Technika byla trvale k dispozici. K učitelům docházeli k přezkoušení. Disciplínu – dovednost klíčování morze značek také cvičili ve svém volném čase – mimo výuku.

V březnu 1989 v rámci ministerské kontroly přezkušoval naše spojovací oddělení plukovník S.; byl dokonalý profesionál, rádiový – telegrafní provoz byl dokonce jeho specializací. Sledoval činnost studentů od zřízení stanice, provedení předběžných kontrol a měření. Měl dotazy na anténní systémy. Dokázal sledovat činnost radisty od navázání spojení a následnou rádiovou korespondenci – odesílání a příjem zpráv a signálů. Ověřoval si přesnost vedení staničních písemností. Identifikaci – ověřování stanic a používání pomůcky (Tabulky radisty) ke služební (kódované) korespondenci. Studentům kladl otázky jak k rádiové technice, tak k zásadám utajení a pravidlům rádiového provozu. Předsedovi komise – generálu B. plukovník S. předložil zápis z kontroly. Ten ocenil naše spojovací oddělení a zařadil jej podle výsledků na **1. místo v ČR.**

Současně jsem podal žádost o propuštění ze služebního poměru po dosažení věkové hranice. (20 roků služby v 1. kategorii u bojových útvarů PVOS) a skončil v hodnosti podplukovníka. Celkem jsem v armádě odsloužil 37 roků.

V jiném světě! Konečně se dá dýchat

V září 1989 se představuji dětem – studentům 14ti a 15tiletým jako jejich učitel elektrotechniky. Byl jsem přijat na Střední školu spojů. Děti spolupracují – jsou úspěšní/í – výsledky studia posilují jejich sebevědomí. Elektrotechnika je OK! Kantorská tvůrčí svoboda, neomezené možnosti v přípravě výuky, maximální interakce učitel – žák. **Dva nezapomenutelné roky nejkrásnější práce a výsledků.**

Nové pracoviště – nové příležitosti - vzácní přátelé

Od roku 1991 jsem byl zaměstnán na Katedře el. měření VŠB-TUO. Výborný kolektiv, vysoká úroveň znalostí a zkušeností.

Pod hlavičkou radioklubu OK2KQM vzniká kurz k získání amatérských koncesí. Studenti Ing. Horáka mají podmínky k zápočtu vázány na stavbu a funkčnost modemu k paket provozu. Původní záměr, získat třídu „D“, (jen VKV pásma) s nadšením přijímám návrh na spolupráci, na rozšíření kurzu i na třídu „C“. Dva Martinové, studenti, upravili SW GENERÁTOR TELEGRAFNÍCH TEXTŮ na OS DOS.

Polovina kurzu se připravuje na zkoušky pro „C“ třídu. **Zájem je strhující – za půl roku je vystaveno 50 koncesí.** Tajemník ČRK přijíždí s poděkováním a pozorností pro klub: VKV transceiver. Kurz má odezvu, v dalších třech letech se účastní i pedagogové z el. kateder VŠB. Ostravská síť CB kurzy úspěšně propaguje. Zájemcům jsou opatřeny komunikační přijímače R4. Je dostatek telegrafních klíčů, každý je vybaven a cvičí samostatně.

Naše práce = rozvoj osobnosti - vzdělanosti; prospěšnost směrem k veřejnosti, jméno VŠB UP! VŽDY a na všech úrovních získala důvěru a EXISTENČNÍ PODPORU. U vedení školy – osobně u rektora, děkanů; u ČRK a Asociace akadem. tech. sportů (dnes jiný název). Do výuky v Katedře telekomunikací jsou začleněny ukázky v oboru radiového spojení (KV až UHF).

ANO! PRACOVAT V NOVÝCH PODMÍNKÁCH „OD KRBŮ“!

Od jisté doby pracoviště kolem R-klubu (VŠB) převzali „mladší“; ale vazba na el-R-amatérský obor zůstává neoslabená. **Uplatnění k publikaci nabízí OK QRP INFO a Hamíkův koutek.** Reagují čtenáři – seznamujeme se. Poznávám úrodné pláně pro dětskou zvědavost a lidi (**Miloš Milner, Vlastimil Píč, Jožka Kundrát**) kteří zde dělají zázraky. Přijímají mě ke spolupráci – nové výzvy – příležitosti k práci. Výsledky nekončí v šuplíku, v Hamíkově Koutku se vždy našel prostor a podpora Petra DPX.

Úspěšný – oblíbený lektor – vedoucí dětského el-R-kroužku (školáků) zpravidla propadlý „svému zájmu – oboru“ má v sobě kouzlo osobnosti a autentické psychologické vybavení. Ta moudra (z oboru) se dají i improvizovat – a vždy se ještě doučit.

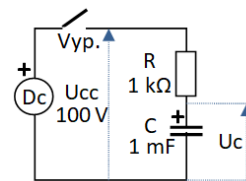
Josef Novák, OK2BK, josef.novak@centrum.cz Josefa zpovídal Petr, OK1DPX

Výsledky Minitestíku z HK 363

Minitestík lze vyřešit experimentálně: **Zkusíme např. věk dětí 8 a 2 roky, letos jim je 9 a 3. Odpověď bude: Za 3 roky jim bude 12 a 6. Stejně staří ovšem nebudou nikdy, rozdíl 6 let tam bude vždy.**

Správně odpověděli: Vratislav Fugl, Hana Nováková, Miroslav Vonka, Jiří Stejskal.

Náš Minitestík Doba nabíjení kondenzátoru s kapacitou C (Farad) přes sériově zapojený rezistor R (Ω) z DC zdroje U_{cc} (Volt) je časový proces; který končí v okamžiku, kdy napětí na kondenzátoru dosáhlo napětí zdroje. ($U_c = U_{cc}$) S učivem matematiky z páté třídy ZŠ určí (výpočtem) jaká bude velikost (hodnota) napětí U_c na kondenzátoru C za 3 s a za 5 s od (zapnutí) uzavření el. obvodu; to je od začátku nabíjecího cyklu (procesu). Dále vypočítej, za jakou dobu bude kondenzátor „skoro“ zcela nabitý (nad 99 % U_{cc}). Sestroj časový diagram pro toto zapojení. Závislost U_c na době nabíjení v intervalu od 0 s do 5 s.

Námět: Josef Novák, OK2BK

Řešení pošlete **nejpozději ve čtvrtek**, výhradně na dpx@seznam.cz Řešitelé mladší jak 18 let, uveďte svůj věk.

Ždibec moudra na závěr

Pro učeného a vzdělaného člověka žít znamená přemýšlet.

Starořecké přísloví

HAM je mezinárodně používaný pojem pro radioamatéra

HAMÍK je tedy mladý, začínající, budoucí radioamatér

Toto číslo vyšlo 27. července 2024

Vychází každou sobotu v 00:00 h

HAMÍKŮV KOUTEK je přílohou Bulletinu Českého radioklubu,

je určen pro vedoucí a členy elektro - radio - robo kroužků, jejich učitele, rodinné kluby, rodiče, prarodiče a všechny příznivce práce s mládeží; vzniká ve spolupráci s ČRK, ČAV a OK QRP klubem

Všechna předchozí čísla HK, adresy kroužků, stavební návody a mnoho dalšího najdete na <https://www.hamik.cz/>

© Petr Prause, OK1DPX, redakce HAMÍK, Čechovská 59, 261 01 Přeborn, tel. 728 861 496, dpx@seznam.cz